

Mesterséges felszíni formációk botanikai összehasonlítása a Nagykunság és a Nagy-Sárrét vidékén

Kis Szabolcs

Karcagi Nagykun Református Gimnázium

kis.szabi17@gmail.com

Bevezetés:

Hazánkban legnagyobb kiterjedésben az Alföldön volt megtalálhatóak a löszvegetáció, melynek maradványai a XIX. század óta folyamatosan csökkenő tendenciát mutatnak. Ennek legfőbb okai a hasznosítható földterületek nagyfokú beszántása (például a Nagykunságon és a Békés-Csanádi löszháton), továbbá ebből adódóan az élőhelyek fragmentációja és degradációja. Ezen antropogén hatások kedvezőtlenül befolyásolták a löszgyepek kiterjedését. A hajdani löszvegetáció megmaradt képviselői már csupán foltokban találhatók meg, olyan helyeken, melyek elkerülték a beszántás szomorú sorsát. Ilyen területek például az egyes mesterséges, ember alkotta építmények is.

Kutatás célja, módszere:

Kutatásom során a réz- és bronzkori kunhalmok, a szarmatakori sáncok és az újkori gátszakaszok vegetációját hasonlítottam össze. Arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen hasonlóságok illetve különbségek figyelhetők meg az egyes építmény típusok között. A felméréseket a Nagykunságon, a Nagy-Sárréten, valamint a Hortobággal és a Kiskunsággal határos területeken végeztem. Összesen 10 fajlistát készítettem az egyes élőhelyekről, továbbá 18db 2x2 méteres kvadrátokban rögzítettem a fajok százalékos borítását.

Eredmények és konklúziók

A felmérések alapján a vizsgált építmény típusokat reliktum löszgyep (*Salvia nemorosae-Festucetum rupicolae*), valamint a löszfalak pionír növényzetének (*Agropyron cristati-Kochietum prostratae*) fajai borítják. Kisebb mértékben jelen voltak a környező területekről betelepült ürmös szikespuszták (*Artemisia santonici-Festucetum pseudovinae*) fajai is. A természetesség tekintetében a három építmény típus között szinte alig tapasztalható különbség. A sokváltozós korrespondencia analízisből pedig az is megállapítható volt, hogy a kunhalmok növényzete teljesen elkülönül, míg a sáncok és gátszakaszok között előfordulnak hasonlóságok, átfedések. A legnagyobb Shannon diverzitás indexszel az ókori sáncok bírnak. Továbbá az is megállapítható volt, hogy a sáncokon találhatóak meg a legnagyobb arányban specialista és ritka generalista fajok, valamint a legkisebb arányban vannak jelen a gyom- és zavarástűrő fajok. A cönótípusok vizsgálatából pedig kiderült, hogy a sáncokon található a legtöbb olyan faj, mely a reliktum löszgyepekre és a löszfalaknövényzetekre jellemző. Szintén említésre méltó, hogy a sáncokon találhatóak meg a legnagyobb arányban a szikes társulások képviselői, melynek oka részben a legeltetés, más részben pedig a sáncok (a Németh-halomhoz hasonlóan) ürmös szikespusztákkal körülvett területek.

Mindezekből egyértelműen megállapítható, hogy a Nagykunság és a Nagy-Sárrét vidékén az egykori löszvegetáció jellegzetességeit leginkább megőrző építmények az ókori sáncok. Mindemellett a kunhalmok és a gátszakaszok is különleges értéket képviselnek.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnék köszönetet mondani Dr. Deák Baláznak és Dr. Valkó Orsolyának szakmai tanácsaikért.

Felhasznált irodalmak

GALLÉ LÁSZLÓ: (2013) A szupraindividuális biológia alapjai: Populációk és közösségek ökológiája
Ökológiai szemléletű gyeptelepítés elmélete és gyakorlata, ÖMKi, 2015
KIRÁLY GERGELY: (2009; 2011) Új Magyar Füvészkönyv I-II.

1. ábra: Heverő seprőfű (*Kochia prostrata*)

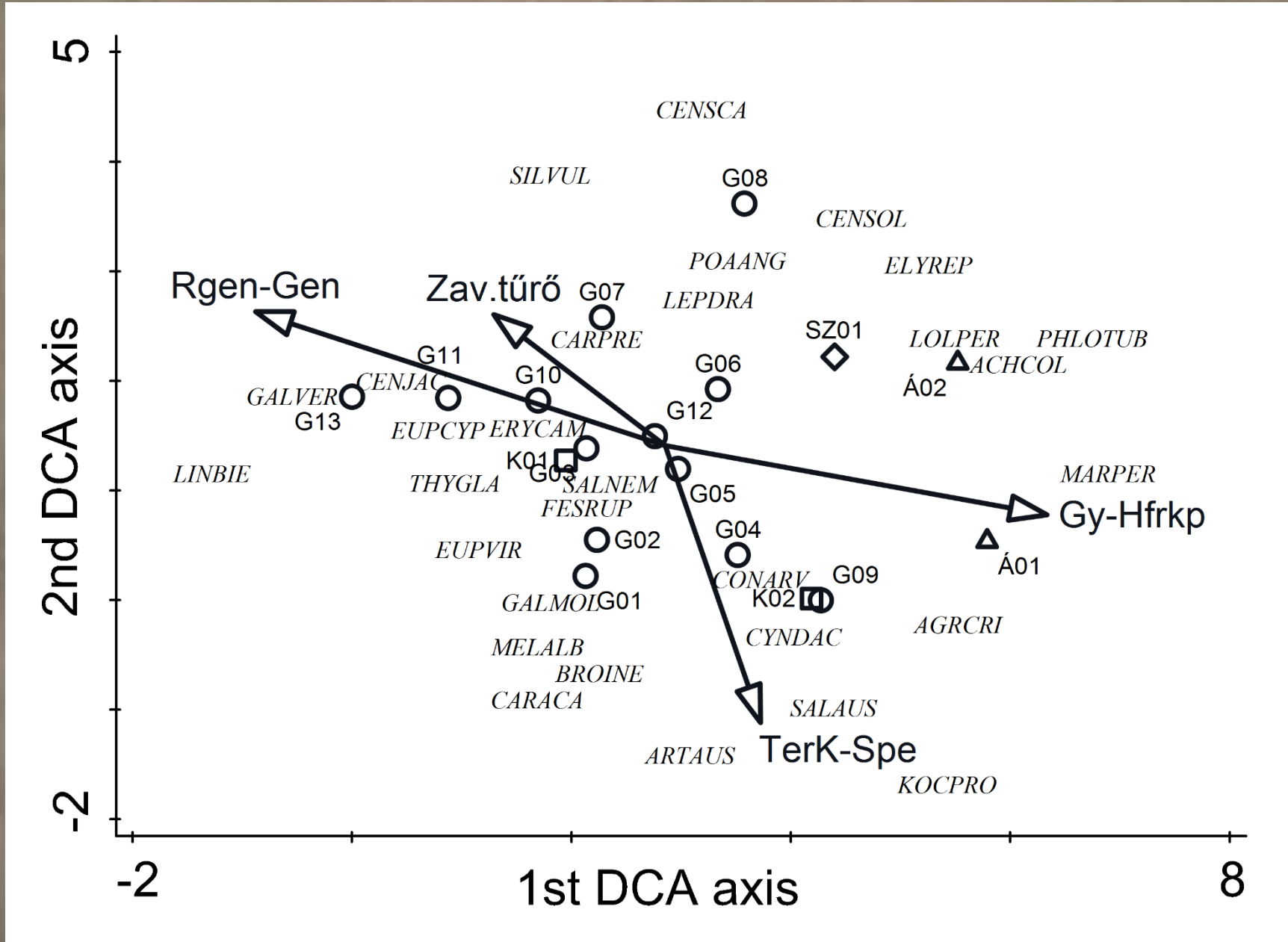
2. ábra: Taréjos búzafű (*Agropyron cristatum*)

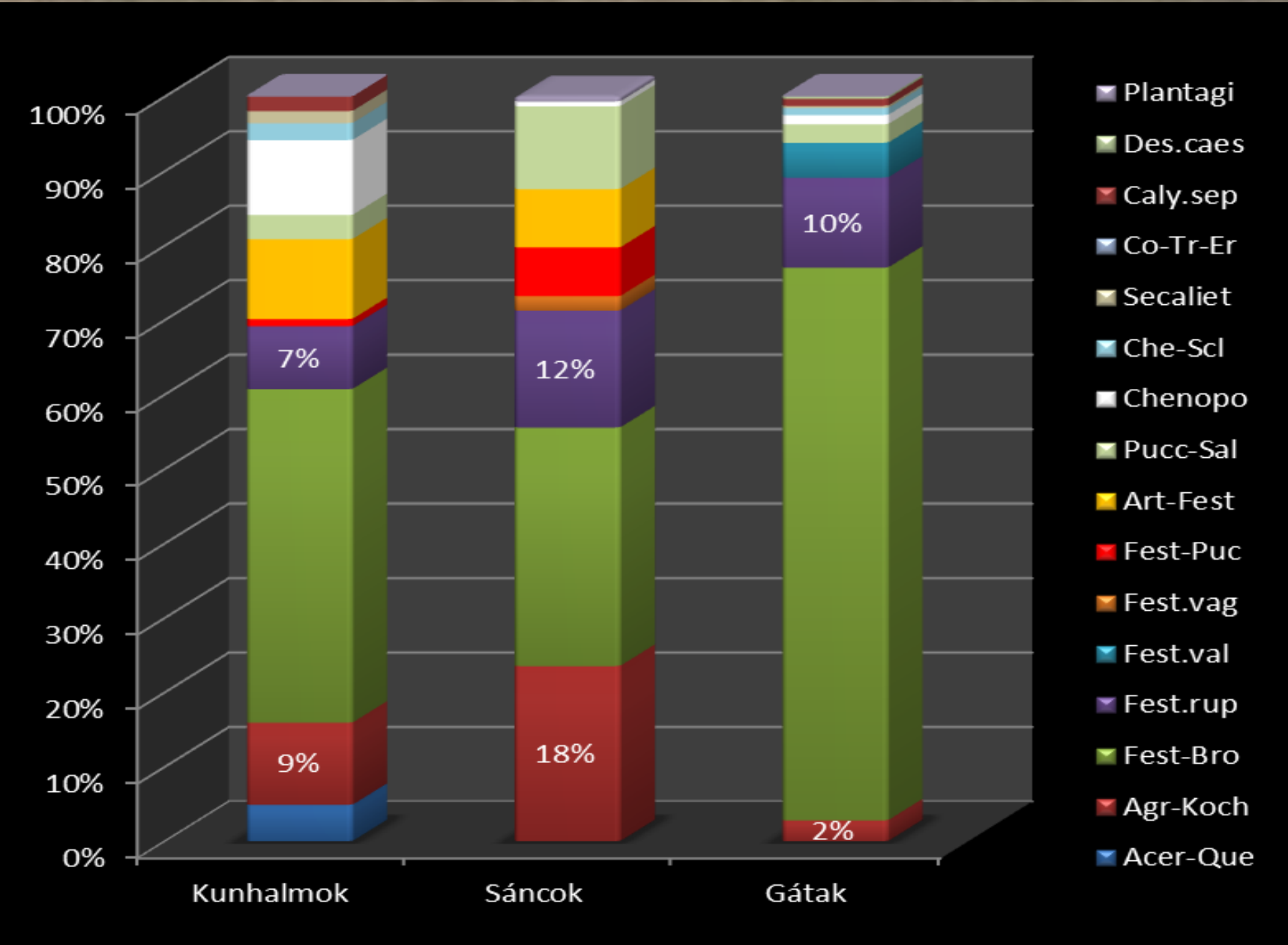
3. ábra: Németh-halom (Nádudvar)

4. ábra: Kőrézugi Ördögsánc (Ecsegfalva)

5. ábra: DCA ordináció az elvégzett kvadrátok alapján

6. ábra: Cönótípusok eloszlása az egyes építmény típusokon

7. ábra: Kacstalan lednek (*Lathyrus nissolia*)

8. ábra: Bókoló zsálya (*Salvia nutans*), a kőrézugi sáncra visszatelepített fajok egyike

9. ábra: Vastövisű imola (*Centaurea scabiosa ssp. scabiosa*)